

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Het rampenfonds

Bunt, J.E. van de

Citation

Bunt, J. E. van de. (2016, June 30). *Het rampenfonds. Meijers-reeks*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/42875>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/42875>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/42875> holds various files of this Leiden University dissertation.

Author: Bunt, J.E. van de

Title: Het rampenfonds

Issue Date: 2016-06-30

3 | Stroomlijnen van een fonds

3.1 INLEIDING

In hoofdstuk 2 bespraken we dat het slachtoffer bij de afwikkeling van rampschade problemen kan tegenkomen in en rondom het aansprakelijkheidsrecht. Het kan voorkomen dat het slachtoffer zijn schade daardoor niet of slechts gedeeltelijk vergoed krijgt, en vaak pas duidelijkheid heeft aan het einde van een lange civiele procedure. Om het slachtoffer tegemoet te komen zijn daarom in het verleden een aantal rampenfondsden opgericht.

In de afsluiting van het vorige hoofdstuk zijn vragen voor het toetsingskader geformuleerd die betrekking hebben op de vraag of schadefondsden de problemen van het aansprakelijkheidsrecht oplossen. Daarbij kwamen ook enkele vragen voorbij die van belang zijn voor de inrichting van bestaande en toekomstige rampenfondsden. Het betreft de vragen: *welke voorwaarden stelt het fonds aan het slachtoffer en hoe verhouden die zich tot het aansprakelijkheidsrecht? Sluit het fonds aan bij het aansprakelijkheidsrecht ten aanzien van de kring van gerechtigden? En: geeft het schadefonds het slachtoffer wel een volledige schadevergoeding?* Als we schadefondsden gaan onderzoeken zijn er nog enkele andere vragen die gesteld zouden moeten worden met betrekking tot de inrichting van het fonds – vragen voor het toetsingskader.

Deze vragen wil ik in dit hoofdstuk trachten te formuleren. Het gaat om vragen die betrekking hebben op het stroomlijnen van een fonds. Bij het formuleren wordt gebruik gemaakt van het perspectief van het aansprakelijkheidsrecht, de focus van dit onderzoek. Belangrijk is de wijze van berekening van schade in het aansprakelijkheidsrecht. In enkele fondsden wordt een zogenaamde normering van schade toegepast. Reden om hier enkele noties over normering van schade uiteen te zetten. Daarnaast kunnen slachtoffers naast een fondsuitkering een vergoeding krijgen op grond van bijvoorbeeld sociale zekerheid of liefdadigheid: de wisselwerking tussen vergoedingen. Hoe behandelt het aansprakelijkheidsrecht zulke andere vergoedingen? Ook kunnen rampenfondsden verhaal op de dader nemen. Op welke wijze biedt het aansprakelijkheidsrecht aanknopingspunten? Voor het stroomlijnen is verder van belang dat de kosten van fondsden zo laag mogelijk blijven. Een vergelijking met het aansprakelijkheidsrecht dringt zich op. Wat kost het aansprakelijkheidsrecht dan? Ten slotte is er oog voor de doelstelling van een fonds. De doelstelling bepaalt mede op welke manier het fonds zou kunnen worden gestroomlijnd.

In dit hoofdstuk behandel ik achtereenvolgens de normering van schade (§ 3.2), de wisselwerking met het aansprakelijkheidsrecht (§ 3.3), het verhaal op de dader (§ 3.4), de kosten van een fonds (§ 3.5) en de doelstelling van een fonds (§ 3.6). Ik zal deze onderwerpen in het navolgende toelichten en telkens afsluiten met een of meer vragen voor het toetsingskader. In de afsluiting zullen de vragen voor het toetsingskader voor de analyse van bestaande fondsen op een rij worden gezet.

3.2 NORMERING VAN SCHADE

In het aansprakelijkheidsrecht is het uitgangspunt concrete schadebegroting. Ook een abstrahering van de concrete omstandigheden is mogelijk. Dat heet abstracte schadebegroting. Abstracte schadebegroting heeft als voordeel dat de schade vlotter kan worden afgewikkeld. Als het gaat om slachtoffers van rampschade zou abstracte schadebegroting kunnen worden toegepast door de schade te normeren. Omdat slachtoffers van rampschade in grote aantallen komen en veelal vergelijkbare schade hebben, kan de schade bijvoorbeeld in categorieën worden ingedeeld. Door middel van normering van schade in een schadefonds zou de schade wellicht vlotter en goedkoper kunnen worden afgewikkeld. Het is interessant te bezien op welke wijze normering van schade zich heeft ontwikkeld in het aansprakelijkheidsrecht, en wat als de voor- en nadelen wordt beschouwd. Aangevallen zal worden met een korte uiteenzetting van het verschil tussen concrete en abstracte schadebegroting.

Het begrip schade bezit verschillende elementen: het gaat om (1) een vermindering of verslechtering (2) in een object.¹ Belangrijk hierbij is dat de vermindering of verslechtering is opgetreden ten opzichte van een andere situatie. Aan de ene kant staat dan de situatie zonder de schadeveroorzakende gebeurtenis en aan de andere de situatie waarin deze wel is geschied.² In beginsel gebeurt de begroting van schade in het aansprakelijkheidsrecht met inachtneming van alle omstandigheden van het concrete geval.³ Art. 6:97 BW bepaalt dat de rechter de schade begroot op de wijze die het meest met alle omstandigheden in overeenstemming is. Uit de vergelijking van de situaties volgt de schade die moet worden vergoed. Het uitgangspunt is dus concrete schadebegroting. De rechter heeft de vrijheid in meer of mindere mate te abstraheren van de concrete omstandigheden.⁴ Slechts in enkele gevallen komt abstracte schadebegroting voor. Een belangrijke categorie gevallen bestaat uit zaakschade, waarin de rechter heeft uitgemaakt dat abstracte begroting plaats

1 Zo Lindenbergh 2014, p. 46; Hartlief 2015, p. 246.

2 Zo bijvoorbeeld HR 18 januari 2002, ECLI:NL:HR:2002:AD9339, NJ 2004, 210 m.nt. J. Hijma.

3 Lindenbergh 2014, p. 51-52; Hartlief 2012, p. 3007.

4 Zo volgt uit art. 6:97 BW.

kan vinden.⁵ De rechtvaardiging wordt gevonden in de doelmatigheid, het efficiënt afwikkelen van deze veel voorkomende schadegevallen.⁶ Hoewel uit de aard van de schade kan volgen dat de ene soort schade meer specifiek bij een persoon hoort dan de andere en dat dit met zich meebrengt dat er bij zaakschade meer ruimte is voor enige abstractie dan bij letselschade, komt ook abstracte schadebegroting bij bepaalde posten van letselschade voor.⁷ Ook kan uit de wet volgen dat de schade abstract moet worden begroot, zoals in het geval van wettelijke rente wegens vertraging in de voldoening in een geldsom (art. 6:119 en 6:120 BW). Ten slotte kan abstraheren voortvloeien uit brancheafspraken.⁸ Zo staat de Letselschade Raad normering van bepaalde letselschadeposten voor, zoals vaste vergoedingen voor de kosten van bezoek, het verlies van zelfwerkzaamheid en het daggeld tijdens het verblijf in een ziekenhuis.⁹

Gepleit wordt wel voor een meer integrale, abstracte benadering, ook in het geval van personenschade, omdat dit als voordeel zou hebben dat oeverloze discussies over de details en de bijbehorende vertraging in de afwikkeling en hoge proceskosten worden voorkomen.¹⁰ Een nadeel zou kunnen zijn dat ongelijke gevallen op gelijke wijze worden afgewikkeld, wat zich in mindere mate zou verdragen met het beginsel van volledige schadevergoeding.¹¹

In het geval van rampschade waarbij veel slachtoffers getroffen zijn door een waarschijnlijk gelijksoortige schade, zou van een aantal concrete omstandigheden kunnen worden geabstraheerd. Bovendien zullen door schadefondsen waarschijnlijk niet altijd alle schade geheel vergoed worden, zodat op enige wijze een gedeelte van de schade moet worden gekozen. Het gebruik van normbedragen of categorieën van gevallen en bedragen ligt dan voor de hand. Recht doen aan de verschillen tussen slachtoffers kan gebeuren door indelingen te maken aan de hand van schadeoorzaak en de soort schade.¹² Het argument dat deze manier aan rechtsgelijkheid zou ontbreken, omdat ongelijke gevallen gelijk behandeld worden, zou voor rampschaderegelingen in mindere mate kunnen opgaan. Immers, de vele slachtoffers die een beroep doen op de regeling zouden in een gelijke positie kunnen verkeren en een gelijksoortige schade hebben geleden.

5 HR 1 juli 1993, *NJ* 1995, 43 (m.nt. C.J.H.Brunner); meer recent HR 26 oktober 2012, ECLI:NL:HR:2012:BX0357.

6 Lindenberg 2014, p. 53; Hartlief 2015, p. 262; Asser/Hartkamp & Sieburgh 6-II 2013/37.

7 Zie Lindenberg 2014, p. 54. Bijvoorbeeld voor kosten voor vervangende huishoudelijke hulp wegens het overlijden van diegene die de gemeenschappelijke huishouding deed, ook als er geen kosten voor die hulp zijn gemaakt, zie HR 11 juli 2008, ECLI:NL:HR:2008:BC9365, *NJ* 2009, 385 m.nt. J.B.M. Vranken.

8 Zo ook Lindenberg 2014, p. 56.

9 Vgl. www.deletselschaderaad.nl.

10 Hartlief 2012, p. 3007; Misana 2009, p. 8-9.

11 Bodamèr & Jeekel 2009, p. 12-18.

12 Van Doorn & De Bruijn, 2013, p. 2856-863, i.h.b. p. 2859.

Bij de collectieve afwikkeling van rampschade in een schadefonds kan de schade in categorieën worden verdeeld. Ik zal het volgende onderzoeken:

1. *Op welke wijze wordt de schade in schadefondsen genormeerd?*¹³

3.3 WISSELWERKING MET ANDERE VERGOEDINGEN

3.3.1 Inleiding

Het ligt voor de hand bij de inrichting van een schadefonds aandacht te besteden aan de wisselwerking met andere systemen. Wanneer een schadefonds daar in het geheel geen aandacht voor heeft, zouden vergoedingen kunnen cumuleren, waardoor het slachtoffer uiteindelijk meer dan zijn volledige schade vergoed krijgt. Het slachtoffer zou liefst niet in een slechtere, maar ook niet in een voordeligere positie mogen verkeren dan zonder de gebeurtenis waarvoor een ander aansprakelijk is. Dat zou onredelijk zijn, ook met het oog op de financiering van de fondsen uit beperkte algemene middelen of giften, en dat zou om die reden voorkomen moeten worden.

In het aansprakelijkheidsrecht kan een vergoeding samenlopen met een vergoeding van de werkgever, met de schadeverzekering van het slachtoffer, met uitkeringen op grond van het stelsel van sociale zekerheid en met liefdadigheid. Daar heeft de wetgever over nagedacht. In art. 6:100 BW is bepaald dat wanneer eenzelfde gebeurtenis voor de benadeelde naast schade ook voordeel heeft opgeleverd, dit voordeel, voor zover dit redelijk is, bij de vaststelling van de te vergoeden schade in rekening moet worden gebracht.¹⁴ Deze figuur wordt ook wel voordeelstoerekening genoemd. Hieraan lijkt de gedachte van ongerechtvaardigde verrijking ten grondslag te liggen: de benadeelde wordt ongerechtvaardigd verrijkt als hij zijn schade volledig vergoed krijgt en ook andere voordelen mag behouden.¹⁵

Voorts heeft de Hoge Raad bepaald dat alleen immateriële voordelen in rekening kunnen worden gebracht bij de vaststelling van eventuele immateriële schade.¹⁶ Het ligt voor de hand, dat dan alleen materiële voordelen met materiële schadeposten mogen worden verrekend. Het wachten is op een uitspraak van de hoogste rechter hieromtrent.

13 In het toetsingskader zal deze vraag worden gekoppeld aan de vraag afkomstig uit Hoofdstuk 2: biedt het schadefonds het slachtoffer wel een volledige schadevergoeding aan?

14 Zie Bolt 1989, p. 8; Klaassen 2007, p. 87; Asser/Hartkamp & Sieburgh 6-II 2013/ 99-104.

15 Lindenbergh, in: GS Schadevergoeding, art. 6:100 BW, aant. 3.

16 Het Wrongful Birth-arrest: HR 21 februari 1997, NJ 1999, 145.

3.3.2 Wisselwerking met vergoeding werkgever

Voor de loondoorbetalingsplicht van de werkgever is een bijzondere bepaling opgenomen voor verrekening: art. 6:107a BW. Dit artikel bepaalt dat de rechter bij de vaststelling van de schadevergoeding waar het slachtoffer recht op heeft, rekening houdt met de loondoorbetaling die het slachtoffer krachtens art. 7:629 BW of krachtens een individuele of collectieve arbeidsovereenkomst van zijn werkgever ontvangt. De verplichte voordeelstoerekening moet voorkomen dat de werknemer zijn loonschade tweemaal vergoed krijgt.¹⁷

3.3.3 Wisselwerking met private verzekering

3.3.3.1 Schadeverzekering

Als een verzekeraar de schade van de verzekerde (volledig) heeft vergoed, heeft de verzekerde geen schade meer die voor vergoeding in aanmerking komt. In dat geval komt men aan voordeelstoerekening van art. 6:100 BW niet meer toe. De verzekeraar wordt gesubrogeerd in de vorderingen die de verzekerde op derden had ter zake van door hem geleden schade, tenminste voor zover de verzekeraar de schade reeds heeft vergoed (art. 7:962 BW). De dader zal dan niet meer aan het slachtoffer, maar aan de verzekeraar moeten betalen.

In twee gevallen zal het slachtoffer wel schadevergoeding kunnen eisen. Dan is er aanleiding om tot voordeelstoerekening over te gaan:

1. Als de verzekeringsuitkering pas in de toekomst wordt uitgekeerd, is de schade van het slachtoffer nog niet de facto verminderd. In dat geval kan voordeelstoerekening worden toegepast, zodat in de toekomst te verwachten schade-uitkeringen in mindering kunnen worden gebracht op de verwachte schade.¹⁸
2. Daarnaast is er ruimte voor voordeelstoerekening als er sprake is van één van de risicoaansprakelijkheden die worden genoemd in de Tijdelijke Regeling Verhaalsrechten van art. 6:197 BW. Deze regeling uit 1992, die inmiddels een definitieve status lijkt te hebben, houdt in dat de verzekeraars niet kunnen profiteren van de uitbreiding van de aansprakelijkheden sinds de invoering van het nieuwe burgerlijk wetboek in 1992. Het artikel sluit subrogatie van de verzekeraar uit voor een aantal risicoaansprakelijkheden in het BW. De verzekeraar treedt daardoor niet in de rechten van de benadeelde die schade heeft geleden op grond van de aansprakelijkheid van geestelijk en lichamelijk gehandicapten (art. 6:165 BW), aansprakelijk-

17 Zie Bolt, in: GS Schadevergoeding, art. 6:107a BW, aant. 4.

18 In die zin: Asser/Hartkamp & Sieburgh 6-II 2013/104; Oosterveen, in: T & C Burgerlijk Wetboek 2015, art. 6:100 BW, aant. 3; Lindenberg, in: GS Schadevergoeding, art. 6:100, aant. 12.

heid in groepsverband (art. 6:166 BW), door niet-ondergeschikten (art. 6:171 BW), als gevolg van gebrekkige roerende zaken (art. 6:173 BW), opstallen (art. 6:174 BW), producten (art. 6:185 BW) of gevaarlijke stoffen en locaties (art. 6:175 en 6:177, 6:178 BW). Het slachtoffer zou met de introductie van de genoemde risicoaansprakelijkheden een betere bescherming worden geboden door het aansprakelijkheidsrecht. Wanneer één van die risicoaansprakelijkheden van toepassing is, behoudt de benadeelde naast de schadeuitkering dus zijn aanspraken op de dader, zodat art 6:100 BW toepassing zal moeten krijgen en de uitkering bij de berekening van de schade in mindering zal moeten worden gebracht op de geleden schade.¹⁹ Daarbij moet worden opgemerkt dat het de verzekeraar vrijstaat op een klassieke aansprakelijkheidsgrond zoals art. 6:162 BW verhaal te zoeken op de dader.

3.3.3.2 Sommenverzekering

De sommenverzekering keert na een onzeker voorval een vaste som geld uit. Bij de beoordeling van de voordeelstoerekening van art. 6:100 BW wordt een onderscheid gemaakt tussen de sommenuitkering voor overlijdensschade en de sommenuitkering voor andere schade.²⁰ In het arrest IBC/Derkx heeft de Hoge Raad voor deze andere schade (letselschade) onder oud BW uitgemaakt dat er geen rechtsregel is die inhoudt dat de verzekeringsuitkering als een voordeel op de aan hem te vergoeden schade in mindering moet worden gebracht.²¹ De achterliggende gedachte is dat het bestaan van een sommenverzekering een aangelegenheid is die de schuldinge aan een ongeval niet aangaat; het afsluiten van een dergelijke verzekering is een zuiver individuele en persoonlijke beslissing, zowel wat betreft de vraag of men een zodanige verzekering zal afsluiten, als wat betreft de vraag voor welke bedragen men zich wenst te verzekeren en welke premie men in verband daarmee bereid is te betalen. De Hoge Raad heeft echter niet uitgesproken dat het ontoelaatbaar is dat de schadeveroorzaker het voordeel heeft van de betaling van de verzekeringspremies van de benadeelde.²² In het arrest Verhaeg/Jenniskens geeft de Hoge Raad uitgangspunten om te bepalen of voordeelstoerekening moet

19 Asser/Hartkamp & Sieburgh 6-II 2013/158; Lindenberg, in: GS Schadevergoeding, art. 6:100, aant. 12. Anders: Klaassen 2007, p. 93.

20 Vergelijk ook: Asser/Hartkamp & Sieburgh 6-II 2013/104, 157-158; Klaassen 2007, p. 81; Hartlief 2015, p. 287-290. Overigens wordt de sommenverzekeraar niet gesubrogeerd voor het bedrag dat hij uitbetaalt aan de verzekerde.

21 HR 28 november 1969, NJ 1970, 172 m.nt. G.J. Scholten; dit borduurt voort op het arrest spoorwegongeval De Vink: HR 31 december 1930, NJ 1931, 419 m.nt. E.M. Meijers.

22 Door C.J.M. Klaassen wordt dit argument benadrukt, in die zin dat voordelen toe te rekenen aan inspanningen van de benadeelde niet in mindering mogen worden gebracht op de schade: Klaassen 2007, p. 81.

plaatsvinden.²³ Onder meer wegen mee wie de verzekering heeft afgesloten en wie de premie heeft betaald.

Als het gaat om overlijdensschade geldt daarentegen dat de Hoge Raad bij herhaling heeft geoordeeld dat rekening moet worden gehouden met de omstandigheid dat aan de gerechtigden tot schadevergoeding een verzekeringsuitkering toekomt ten gevolge van het overlijden van hun verzorger.²⁴ De sommenuitkering bij overlijden moet in mindering worden gebracht op de schade van de nabestaanden, die recht hebben op vergoeding voor gederfd levensonderhoud op grond van art. 6:108 BW. Deze beoordeling sluit aan bij de wetssystematiek; voor de vergoeding van de overlijdensschade geldt immers als voorwaarde dat daaraan behoefte moet zijn bij de nabestaanden (art. 6:108 BW), terwijl die behoefte kan verminderen door de uitkering van een sommenverzekering.²⁵ Wanneer de sommenuitkering de behoefte aan schadevergoeding van een nabestaande vermindert, komt men aan de toepassing van voordeelstoerekening via art. 6:100 BW niet toe. Die bepaling van de behoefte vindt plaats in het kader van de begroting van de overlijdensschade, art. 6:108 BW.

Een sommenverzekering die bij overlijden de hypothecaire geldlening aflost, zal de behoefte bijvoorbeeld in die zin verminderen dat de maandelijkse uitgaven aan hypotheekrente worden verlaagd. Ook een periodieke uitkering van een lijfrente kan na het overlijden het inkomen aanvullen en op die wijze de behoefte aan schadevergoeding verminderen. Dit is eveneens het geval wanneer het vermogen toeneemt en daardoor inkomen kan worden gegeneereerd.²⁶

3.3.4 Wisselwerking met sociale zekerheid

In de sociale zekerheidswetgeving wordt met een aantal bepalingen benadrukt dat de rechter bij het begroten van de schade rekening houdt met de aanspraken krachtens de betreffende sociale zekerheidsregeling.²⁷ Als voldaan is aan de voorwaarden van art. 6:100 BW zal de rechter ook rekening moeten houden met andere aanspraken op grond van de sociale zekerheid. Dat betekent dat, wanneer een slachtoffer recht heeft op een uitkering, deze in mindering moet

23 HR 1 oktober 2010, ECLI:NL:HR:2010:BM7808, NJ 2013, 81, m.nt. T. Hartlief.

24 HR 3 april 1970, NJ 1970, 379, HR 19 juni 1970, NJ 1970, 386, HR 28 februari 1986, NJ 187, 100.

25 De term behoefte van de nabestaande heeft hier dezelfde betekenis als de behoefte in het kader van de vaststelling van een bedrag voor levensonderhoud, art. 1:397 lid 1 BW. Zie ook: HR 16 december 2005, NJ 2008, 186 m.nt. J.B.M.Vranken.

26 Zie ook Asser/Hartkamp & Sieburgh 6-II 2013/167; Klaassen 2007, p. 93-94.

27 Vgl. ook Oosterveen, in: T & C Burgerlijk Wetboek, art. 6:100 BW, aant. 4; Klaassen 2007, p. 88-89. Deze bepalingen zijn art. 65a AWBZ, art. 52 ZW, art. 89 WAO, art. 4:1 Wet WAJONG, art. 68 WAZ en art. 98 WIA.

worden gebracht op de schadevergoeding die door de dader aan het slachtoffer wordt betaald. Op die manier wordt voorkomen dat het slachtoffer voor dezelfde schade tweemaal een vergoeding krijgt.

3.3.5 Wisselwerking met liefdadigheid

Als een derde uit vrijgevigheid een gift doet aan een slachtoffer, wordt aangenomen dat dit niet als voordeel in mindering op de schadevergoeding moet worden gebracht.²⁸ De schenking heeft de strekking het slachtoffer te begunstigen, omdat de gever medelijden heeft of het slachtoffer wil helpen. Dergelijk voordeel zou de dader niet aangaan. Als een gift een klein bedrag omvat en geen enkele relatie heeft met de omvang van de schade kan ik daarin meegaan. Indien de gever met een gift echter beoogt de schade te vergoeden, zou ik willen betogen dat het voordeel wel in mindering moet worden gebracht.²⁹ De financiering van een fonds kan voortkomen uit giften die bedoeld zijn de schade van het slachtoffer voor een deel te vergoeden. De schade van het slachtoffer wordt verminderd. Is een fonds geheel of gedeeltelijk gevoed door giften die het oog hebben op schadevergoeding van slachtoffers dan zou er wisselwerking moeten plaatsvinden. Naar mijn mening zou een dusdanige gift mee moeten tellen bij de beoordeling of het slachtoffer nog schade heeft.

3.3.6 Afsluiting

Ook een rampenfonds zal waarschijnlijk te maken krijgen met vergoedingen afkomstig uit andere vergoedingssystemen. Om te voorkomen dat een slachtoffer in dat geval een dubbele vergoeding voor zijn rampschade krijgt, zal het reglement van een schadefonds een bepaling moeten bevatten die daarop gericht is. Gedacht kan worden aan vergoedingen van de dader, van de werkgever, van een private verzekeraar, uit sociale zekerheid en uit giften. De figuur van voordeelstoerekening uit het burgerlijk wetboek kan daarbij als voorbeeld dienen. We hebben gezien dat er zowel in de situatie dat er al betaald is, als in de situatie dat er een aanspraak bestaat voor vergoedingen in de toekomst, verrekening van voordeel moet plaatsvinden. Verder zouden materiële voordelen uitsluitend in mindering gebracht mogen worden op materiële schade en immateriële voordelen op de immateriële schade.

Wanneer zich een grootschalige ramp voordoet wordt regelmatig geld ingezameld onder de Nederlandse bevolking om (een deel van) de schade van de slachtoffers te vergoeden. Denkbaar is dat de vulling van een fonds geheel of gedeeltelijk gefinancierd wordt uit dit soort giften. Ook in dat geval

²⁸ Zo Bolt 1989, p. 79-82; Hartlief 2015, p. 291.

²⁹ Vgl. Bolt 1989, p. 81.

zou wisselwerking van het rampenfonds met andere vergoedingen moeten plaatsvinden, zodat het slachtoffer geen dubbele vergoeding kan krijgen. Tenminste, als de schade bedoeld is om tegemoet te komen in de schade die is geleden door het handelen waarvoor een derde aansprakelijk is.

Dit onderzoek naar rampenfonds moet uitwijzen of fondsen gevoed door giften in vergoeding van schade beogen te voorzien. Daarnaast zal bekeken moeten worden of de fondsen inderdaad in wisselwerking met andere vergoedingen voorzien, en op welke wijze dat gebeurt. Voor het toetsingskader kan de volgende vraag geformuleerd worden:

2. *Vindt wisselwerking in fondsen plaats met andere vergoedingen, en zo ja op welke wijze?*

3.4 VERHAAL OP DE DADER

3.4.1 Inleiding

De wisselwerking tussen de verschillende vergoedingssystemen betekent voor een slachtoffer dat deze zijn schade niet meer dan één keer vergoed zal krijgen, maar dat de vergoeding vanuit verschillende systemen kan komen. Zo bekeken lijkt de dader binnen het stelsel van aansprakelijkheidsrecht en aansprakelijkheidsverzekering vrijwel altijd de dans te ontspringen, maar dat is niet het geval. Elk vergoedingssysteem heeft zijn eigen mogelijkheden om regres te nemen, om de aan het slachtoffer uitgekeerde vergoedingen op de aansprakelijke dader te verhalen.³⁰ Het is de vraag op welke wijze rampenfonds met verhaal op de dader omgaan. In het vervolg van dit onderzoek zal dit nader aan bod komen. Voor nu kan het aansprakelijkheidsrecht als voorbeeld dienen. Hieronder werk ik het verhaal op de dader in het aansprakelijkheidsrecht voor de verschillende vergoedingssystemen uit.

3.4.2 Door de werkgever

Als de werkgever op grond van de arbeidsovereenkomst verplicht is het loon van de werknemer door te betalen, en een ander is aansprakelijk voor de schade van de werknemer, heeft de werkgever recht op een schadevergoeding van de aansprakelijke ten bedrage van het doorbetaalde loon (ex art. 6:107a lid 2 BW). De werkgever heeft een zelfstandig verhaalsrecht. De werkgever kan echter niet meer vorderen dan de werknemer had kunnen vragen van de dader, het zogenaamde civiel plafond. Daarom bestaat slechts aanspraak

30 Het verhaal op de dader en de voordeelstoerekening horen bij elkaar als twee kanten van een medaille. Zie uitgebreid over het verhaal: Engelhard 2003, p. 5-6; Sinnighe Damsté 1999, p. 20.

op het nettoloon.³¹ Het verschil tussen het bruto- en nettoloon blijft voor rekening van de werkgever. De dader kan tegen de verhaalsactie van de werkgever dezelfde verweermiddelen (zoals verjaring of eigen schuld) inroepen als hij tegen de schadevergoedingsactie van de werknemer had kunnen inbrengen.

Vanaf 2008 heeft art. 6:107a BW een derde lid. De werkgever heeft daarin het recht gekregen ook de redelijke re-integratiekosten die hij ten behoeve van zijn werknemer maakt op de dader te kunnen verhalen. In beginsel houdt het civiel plafond van het tweede lid deze vordering tegen, aangezien dit geen schadepost van de werknemer is en deze de schade dus niet zelf had kunnen verhalen. Het derde lid geeft daarom een zelfstandig vorderingsrecht, waarbij wederom geldt dat de dader dezelfde verweren tegen de regresvordering kan inroepen als hij tegen de schadevergoedingsactie van het slachtoffer zelf had kunnen inbrengen.

Uit het vierde lid van art. 6:107a BW volgt dat verhaal op een collega-werknemer niet mogelijk is, behalve als de ongeschiktheid tot werken van de werknemer te wijten is aan de opzet of de bewuste roekeloosheid van de collega-werknemer.

3.4.3 Door de private verzekeraar

3.4.3.1 *Schadeverzekering*

Voor private verzekeringen geldt dat de schadeverzekering en de sommenverzekering een verschillende uitwerking hebben op het systeem van aansprakelijkheidsrecht met betrekking tot schade verhalen. Een schadeverzekering verzekert een risico van de verzekerde en vergoedt vervolgens de vermogensschade van de verzekerde als het risico zich heeft verwezenlijkt.³² Op het moment dat de schadeverzekering van het slachtoffer tot uitkering komt, treedt de verzekeraar krachtens subrogatie op grond van art. 7:962 BW, een bijzondere bepaling van regres, van rechtswege in de rechten van de verzekerde op de veroorzaker van de schade.³³ Tevens zal de uitkering krachtens schadeverzekering, zoals al was vermeld, op de door de dader te vergoeden schade in mindering worden gebracht.³⁴

31 Vgl. Barentsen, in: GS Arbeidsovereenkomst, art. 7:629 BW, aant. 39.

32 Asser/Wansink, Van Tiggele & Salomons, 7-IX* 2012/44.

33 Zie uitgebreid over subrogatie: Engelhard 2003; Mulder 1988; Asser/Wansink, Van Tiggele & Salomons 7-IX* 2012/570-589.

34 Hoewel ook in het verbintenissenrecht enkele algemene regels voor subrogatie zijn opgenomen, art. 6:12 BW en art. 6:150 BW, missen deze toepassing als het gaat om de schadeverzekering. Vergelijk ook: Van Huizen, Wezeman & Van Eijk-Graveland 2014, p. 162-163; Asser/Wansink, Van Tiggele & Salomons 7-IX* 2012/48.

Om verschillende redenen wordt het verhaal in een aantal gevallen niet doorgevoerd:

1. Verzekeraars zullen afstand doen van verhaal als de kosten van het verhaal hoger zijn dan de opbrengst.³⁵ De motorrijtuigenverzekeraars en de brandverzekeraars hebben bijvoorbeeld met elkaar afgesproken op de particuliere markt in beginsel niet tot onderling verhaal over te gaan.³⁶ Verzekeraars kunnen achteraf of vooraf (al in de polisvoorwaarden) afstand doen van hun verhaalsrechten, omdat art. 7:962 BW niet dwingend is. Wanneer de dader van een onrechtmatige daad een aansprakelijkheidsverzekering heeft afgesloten en het slachtoffer een schadeverzekering heeft, zal het verhaal door de schadeverzekeraar op een andere verzekeraar (misschien wel op een aansprakelijkheidspolis bij dezelfde verzekeraar) tot een vestzak-broekzaktransactie leiden. Op die manier zal het kostenverhaal niet altijd tot een vermindering van kosten van verzekeraars leiden.
2. De verzekeraars kunnen geen verhaal nemen op de derden die een bepaalde persoonlijke of economische verhouding hebben met de verzekerde, zo bepaalt art. 7:962 lid 3 BW.³⁷ Uitgesloten is daarmee het regres op de verzekeringnemer en op een medeverzekerde. Wanneer een zaak door een huwelijk of geregistreerd partnerschap in een gemeenschap valt, zijn de deelgenoten bij een verzekering van die zaak voor hun belang verzekerde. Evenmin kan volgens art. 7:962 lid 2 BW verhaal worden genomen op de niet van tafel en bed gescheiden echtgenoot van een verzekerde, op bloedverwanten in de rechte lijn van een verzekerde en op een werknemer, collega, of werkgever van de verzekerde. Die laatste uitsluitend voor zover het gaat om werkgerelateerde schade.
3. In de Tijdelijke Regeling Verhaalsrechten die in art. 6:197 BW is opgenomen ligt een belangrijke beperking van de subrogatiemogelijkheden van de verzekeraars besloten.³⁸ Deze bepaling beoogt de aanvullende bescherming van de "nieuwe" aansprakelijkheden bij de invoering van het nieuwe burgerlijk wetboek in 1992 slechts ten goede te laten komen aan de rechtstreeks getroffen benadeelden. De vorderingen die uit de verruimde aansprakelijkheden, genoemd in art. 6:197 BW, voortvloeien zijn niet vatbaar voor subrogatie op grond van art. 7:962 BW, aldus het tweede lid van art.

35 Zie ook Van Huizen, Wezeman & Van Eijk-Graveland 2014, p. 167-168; Asser/Wansink, Van Tiggele & Salomons 7-IX* 2012/585.

36 Zie uitgebreid hierover Engelhard 2003, p. 347-349. Zie de Bedrijfsregeling Brandregres 2014 van het Verbond van verzekeraars. Een meerderheid van de verzekeraars houdt zich aan de afspraken in die regeling, zodat de verzekeraars in beginsel niet verhalen op de particuliere veroorzaker van brandschade: www.verzekeraars.nl.

37 Vgl. Engelhard & Hartlief 2004; Van Huizen, Wezeman & Van Eijk-Graveland 2014, p. 168. Asser/Wansink, Van Tiggele & Salomons 7-IX* 2012/434. Van die regel kan niet worden afgeweken, zo blijkt uit art. 7:963 BW, behoudens het geval dat de medeverzekerde, collega, of echtgenoot de schade opzettelijk of door roekeloosheid heeft veroorzaakt.

38 Asser/Wansink, Van Tiggele & Salomons 7-IX* 2012/586; Van Huizen, Wezeman & Van Eijk-Graveland 2014, p. 172-173 en p. 176-177.

7:962 BW, en evenmin kan de verzekeraar die rechten krachtens overeenkomst verkrijgen, zo is uitgesloten in art. 7:962 lid 3 BW.

4. Een verzekeraar mag de vordering waarin hij is gesubrogeerd niet uitoefenen ten nadele van het recht op schadevergoeding van de verzekerde, zo is bepaald in art. 7:962 lid 2 BW.³⁹ Deze bepaling stelt de vergoeding van schade aan de verzekerde centraal, indien de verzekering bijvoorbeeld alleen materiële schade vergoedt en de verzekerde ook nog vergoeding van immateriële schade vordert van de dader. De verzekeraar die reeds heeft uitgekeerd aan de verzekerde krijgt een vordering op de dader krachtens subrogatie, maar kan deze slechts uitoefenen als de verzekerde het nog onvergoede deel van zijn schade heeft kunnen vorderen van de dader.

3.4.3.2 Sommenverzekering

De sommenverzekering heeft een andere wisselwerking met het aansprakelijkheidsrecht en de aansprakelijkheidsverzekering. De uitkering op basis van een sommenverzekering bij letselschade wordt vaak niet in mindering gebracht op de omvang van de schadevergoedingsplicht van de aansprakelijke persoon, zodat ook géén subrogatie zal plaatsvinden.⁴⁰ Het slachtoffer ontvangt de uitkering op grond van de sommenverzekering naast de schadevergoeding waar hij recht op heeft. De sommenverzekeraar wordt niet gesubrogeerd in de rechten van zijn verzekerde jegens een aansprakelijke derde.⁴¹

Ook wanneer het gaat om overlijdensschade vindt geen subrogatie plaats. De dader moet de schade van de nabestaanden vergoeden als die voor wat betreft hun levensonderhoud geheel of gedeeltelijk afhankelijk waren van de overledene (op grond van art. 6:108 BW). Bij het bepalen van de overlijdensschade is de behoefte van de nabestaanden aan levensonderhoud een belangrijke leidraad.⁴² Een uitkering van een sommenverzekering zal de behoefte aan verdere schadevergoeding van de nabestaanden doen afnemen. De verzekeraar wordt dan niet gesubrogeerd, terwijl de schade van de nabestaanden door uitkering van de sommenverzekering wel wordt verminderd.

39 Asser/Wansink, Van Tiggele & Salomons 7-IX* 2012/587; Van Huizen, Wezeman & Van Eijk-Graveland 2014, p. 173.

40 Asser/Wansink, Van Tiggele & Salomons 7-IX* 2012/44 en 48.

41 Asser/Wansink, Van Tiggele & Salomons 7-IX* 2012/571. De wettelijke regeling voor subrogatie is opgenomen in afdeling 7.17.2 BW over de schadeverzekering; de sommenverzekering heeft een dergelijk verhaalsrecht niet.

42 Vgl. ook HR 5 juni 1981, NJ 1982, 221 m.nt. C.J.H. Bloembergen (NMB/Eagle Star).

3.4.4 Door de sociale verzekeraar

Voor de publiekrechtelijke gefinancierde sociale zekerheid geldt dat in een aantal sociale verzekeringswetten een wettelijk regresrecht is opgenomen, waarmee de aan een slachtoffer uitgekeerde bedragen op de dader kunnen worden verhaald.⁴³ Het verschil met de subrogatie is gelegen in het moment dat de vordering van de verzekeraar of uitvoerder van sociale zekerheid ontstaat: de subrogatie laat de bestaande vordering van de verzekerde op de aansprakelijke derde overgaan op de verzekeraar nadat deze aan de verzekerde heeft betaald, terwijl het zelfstandig regresrecht kan worden uitgeoefend nog voordat tot uitkering aan de uitkeringsgerechtigde is overgegaan. Als een slachtoffer een sociale uitkering ontvangt voor bijvoorbeeld inkomensverlies door arbeidsongeschiktheid, dan kan de sociale verzekeraar voor het uitgekeerde bedrag regres nemen op de dader. Deze wettelijke regresrechten zijn opgenomen in de bepalingen van de uitkeringsregelingen waar het om gaat.⁴⁴ De Tijdelijke Regeling Verhaalsrechten geldt ook voor de sociale verzekeraars die regres willen nemen.

Wat houden de zelfstandige regresbepalingen concreet in? De bepalingen stemmen in grote mate met elkaar overeen, zodat ik slechts de gemene deler van de bepalingen kort zal bespreken. Voorgeschreven is telkens dat de civiele rechter rekening houdt met de aanspraken die op grond van de sociale zekerheidsregeling in kwestie bestaan bij het vaststellen van schadevergoeding naar burgerlijk recht (met andere woorden: verplichte voordeelstoerekening in de zin van art. 6:100 BW). Een volgend artikel bepaalt dat het uitvoeringsorgaan slechts verhaal kan nemen op de aansprakelijke persoon tot aan het civiel plafond, in verband met het afgeleide karakter van deze regresrechten (het is afhankelijk van het recht van het slachtoffer op de dader). In een aantal wetten is later toegevoegd dat bovenop het civiel plafond ook de redelijke kosten kunnen worden verhaald die voortvloeien uit de verplichte re-integratiemaatregelen van de werkgever.⁴⁵ Indien het om een arbeidsongeschiktheidsregeling gaat, is telkens een uitzondering gemaakt met betrekking tot de schadeplicht van de werkgever of van een collega-werknemer ten aanzien van de werknemer. In dat geval is verhaal op de aansprakelijke persoon slechts mogelijk als de ongeschiktheid tot werken van de werknemer te wijten is aan

⁴³ Zie ook Van Huizen, Wezeman & Van Eijk-Graveland 2014, p. 173-176.

⁴⁴ Het gaat om art. 52a Ziektewet (ZW), art. 90 Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO), art. 99 Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA), art. 61 Algemene nabestaandenwet (ANW), art. 69 Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen (WAZ), art. 4:2 Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten en art. 65b van de Algemene wet bijzondere ziektekosten (AWBZ) voor de met de uitvoering van die wet belaste verzekeraars.

⁴⁵ Het gaat om de WIA, de WAJONG, de ZW, WAZ en WAO. Wet van 22 mei 2008 tot wijziging van enige wetten teneinde het verhaal van kosten van re-integratiemaatregelen te vergemakkelijken, *Stb.* 2008, 199.

de opzet of de bewuste roekeloosheid van de werkgever of de collega-werknemer.

Bijzonder is de wijze waarop het verhaal door de verzekeraars daadwerkelijk plaatsvindt. Bij wet kan worden toegestaan dat het wettelijk regres wordt afgekocht in één jaarlijkse bijdrage van de verzekeraars. De kosten van het verhaal door de sociale zorgverzekeraars kunnen op deze wijze aanzienlijk worden gereduceerd. Wanneer de betrokken partijen het eens worden, worden de afzonderlijke regresvorderingen niet meer geïnd bij elke veroorzaker (althans diens aansprakelijkheidsverzekeraar), maar voor alle veroorzakers in een geschatte afkoopsom betaald door de aansprakelijkheidsverzekeraars. Voor de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) is op basis van art. 65b lid 3 AWBZ een convenant gesloten tussen het College voor Zorgverzekeringen en WA-verzekeraars.⁴⁶ Ook hebben de Sociale Verzekeringsbank en het Verbond van verzekeraars het Convenant inzake collectivering regres Algemene nabestaandenwet gesloten, dat elk jaar wordt verlengd met bijstelling van de afkoopsom.⁴⁷ De afkoopsom bestaat uit het totale aantal schadegevallen in het tijdsbestek van één jaar. In 2007 werd de voorlopige afkoopsom bijvoorbeeld gesteld op 3,78 miljoen euro.⁴⁸ Voor de arbeidsongeschiktheidswetten geldt het Convenant Verhaalsrecht 2013, dat door afspraken over de afhandeling een vlottere afwikkeling van het verhaal beoogt te bewerkstelligen.⁴⁹ Ten slotte is voor het verhaalsrecht voor de doorbetaling van loon aan ambtenaren een convenant tot stand gekomen, dat eveneens een snellere afwikkeling van het verhaal tracht te bewerkstelligen.⁵⁰

Uit een inventarisatie van het Verbond van verzekeraars blijkt dat de regresconvenanten gezamenlijk leiden tot een besparing van 10 procent van de schadelast en de behandelingskosten van de verzekeraars.⁵¹

46 Het Convenant collectieve afwikkeling regresrecht AWBZ 2011-2014. Vgl. www.verzekeraars.nl (laatst geraadpleegd op 3 december 2014). Zie ook Engelhard 2007, p. 241-249.

47 Het Convenant inzake collectivering regres Algemene nabestaandenwet is een voortzetting van eerdere convenanten. Vgl. www.verzekeraars.nl. Zie hierover ook Engelhard 2003, p. 112.

48 Zie het bericht 'Collectivering regres Algemene nabestaandenwet' op de website: www.verbondvanverzekeraars.nl (laatst geraadpleegd op 3 december 2014).

49 Het gaat om de WIA, WAO, ZW, WAJONG en WAZ. Het is te vinden op de website van het verbond: www.verzekeraars.nl (laatst geraadpleegd op 3 december 2014).

50 Op grond van de Verhaalswet Ongevallen Ambtenaren. Het convenant is geldig vanaf 1 januari 2015 en in te zien op <https://www.verzekeraars.nl/overhetverbond/zelfregulering/Documents/Convenanten/Convenant%20met%20BSA/Convenant%20verhaalsrecht%20BSA%20en%20Verbond%202015.pdf> (laatst geraadpleegd op 10 juni 2016).

51 Vergelijk het bericht 'Regresconvenanten leiden tot flinke schadelastbesparing' op www.verzekeraars.nl (laatst geraadpleegd op 3 december 2014).

3.4.5 Afsluiting

Om te voorkomen dat een dader indirect profiteert van vergoedingen uit andere vergoedingssystemen dan het aansprakelijkheidsrecht is het gebruikelijk dat degene die een vergoeding doet aan het slachtoffer verhaal neemt op de dader. Ook voor een schadefonds zal dit moeten gelden, mits het schadefonds niet tussenbeide komt omdat de dader insolvent is. In dat geval valt er bij de dader immers niets te halen, en leidt het verhaal slechts tot kosten voor het schadefonds. Als het schadefonds verhaal neemt op de dader zullen de verweren van de dader ten opzichte van het slachtoffer (zoals verjaring of eigen schuld) ook moeten gelden ten opzichte van het schadefonds. Het civiel plafond zou moeten gelden: het schadefonds kan niet meer van de dader vorderen dan het slachtoffer had gekund. Kosten voor het doen van een uitkering door het schadefonds, de overheadkosten, zal de dader niet hoeven vergoeden. Die kosten kunnen ook niet worden gevorderd door de andere vergoeders van schade. Verder zou het recht op schadevergoeding van het slachtoffer voor moeten gaan op het recht op verhaal van het schadefonds; het fonds mag pas gaan verhalen als het slachtoffer zijn resterende schade heeft kunnen verhalen op de dader. Voor het toetsingskader is de vraag van belang:

3. *Verhaalt het fonds de schade op de dader?*

3.5 KOSTEN

Van de kosten van het aansprakelijkheidsrecht zijn geen harde cijfers beschikbaar. De kosten om een schadevergoeding te verkrijgen worden geschat op gemiddeld ongeveer 25 tot 50 procent van het bedrag waarvoor geprocedeerd wordt.⁵² Deze kosten bestaan uit de kosten van rechtsbijstand, betrokken deskundigen en griffiegelden. Dat de kosten van het aansprakelijkheidsrecht zo hoog zijn, kan worden verklaard door de veelheid van voorwaarden waaraan voldaan moet worden, en over de twist die daarover kan ontstaan. Mijn vermoeden is dat de hoogte van de kosten van het aansprakelijkheidsrecht wordt opgestuwd door twee factoren.

De eerste factor is gelegen in het geschil dat kan ontstaan wanneer iemand zijn schade vergoed wil krijgen via het aansprakelijkheidsrecht, terwijl dat geschil wordt uitgespeeld. De dader zou aansprakelijkheid en schadevordering kunnen betwisten. In een systeem zoals sociale zekerheid of een overheidsschadefonds is er geen opponent die kosten hoeft te maken (er is geen contradictoir

52 Dit blijkt uit onderzoek van Weterings 1999, en meer recent: Weterings 2008. Vergelijk ook Barendrecht 2002, p. 615. Barendrecht houdt het op 50 cent per euro voor het aansprakelijkheidsrecht en 20 cent voor sociale zekerheid of een schadefonds. Hartlief sluit zich hierbij aan: Hartlief 2003a, p. 1-62 i.h.b. p. 25.

karakter) en de positie van het slachtoffer ter discussie stelt.⁵³ Daardoor kunnen de kosten lager blijven.

De tweede factor is gelegen in de complexiteit en onzekerheden van de regels van aansprakelijkheidsrecht en schadevergoeding, en procesvoering. De regels in het aansprakelijkheidsrecht bevatten open normen – het is in de meeste gevallen niet op voorhand zeker dat er aansprakelijkheid is – en de rechtspraak die daaromheen is ontwikkeld omvat niet alle gevallen. Het aansprakelijkheidsrecht is casuïstisch van aard. Wanneer de aansprakelijkheid vast is komen te staan, moet de omvang van de schade worden berekend, en ook daar kunnen tal van juridische vragen rijzen en kostbare deskundigenrapporten worden opgemaakt. In andere vergoedingssystemen, zoals sociale zekerheid, is de uitkering niet gebaseerd op de werkelijke schade maar een afgeleide van bijvoorbeeld het laatstverdiende salaris of voor eenieder eenzelfde vast bedrag, zodat de omvang van de schade niet telkens hoeft te worden vastgesteld.

Terwijl de kosten van het schadefonds waarschijnlijk lager zullen uitvallen dan die van het aansprakelijkheidsrecht, zou het interessant zijn te onderzoeken wat de kosten in de verschillende fondsen zijn, en welke factoren van invloed zijn op de hoogte van de kosten.⁵⁴ Dat leidt tot de volgende vraag:

4. *Welke kosten zijn gemoeid met de uitvoering van het schadefonds?*

3.6 DOELSTELLING

Op de doelstelling van het aansprakelijkheidsrecht zal ik in het volgende hoofdstuk dieper ingaan: de zogenaamde functies van het aansprakelijkheidsrecht. Een fonds kan echter ook een eigen doelstelling hebben. Deze doelstelling kan per fonds heel verschillend zijn, variërend van een gebaar maken naar slachtoffers tot het volledig schadeloos stellen van slachtoffers. Bij het onderzoek naar de stroomlijning van een fonds mag de vraag dan niet ontbreken of een fonds aan de eigen doelstelling voldoet. Voldoet een fonds niet aan die doelstelling, dan is het onvoldoende gestroomlijnd en werkt het fonds niet naar behoren.

Het bepalen van de doelstelling zal moeten geschieden door de totstandkoming van een fonds te onderzoeken. Vervolgens zal moeten worden bezien aan wie een fonds uitkeringen doet, en wat de hoogte van de uitkeringen is

⁵³ Uiteraard kan degene die een uitkering aanvraagt tegen een negatief besluit op de aanvraag bezwaar en later beroep aantekenen, maar dit is niet de gebruikelijke gang van zaken. De uitkeringsvoorwaarden en de hoogte van de uitkeringen zijn meer omljnd, ook omdat de uitkeringen voor bepaalde doelgroepen en tegen bepaalde risico's bestemd zijn.

⁵⁴ Ook Engelhard & Rijnhout onderzoeken de kosten van uitvoering van schadefondsen: Engelhard & Rijnhout 2015, p. 30-31.

in relatie tot de doelstelling. Weet een fonds de eigen doelstelling te realiseren, dan is het wat dat betreft succesvol. De volgende vraag luidt dus:

5. *Voldoet het fonds aan de eigen doelstelling?*

3.7 AFSLUITING

De bespreking van enkele aspecten rondom het stroomlijnen van een rampenfonds heeft verschillende vragen voor het toetsingskader opgeleverd. Het gaat om vragen over normering in het fonds, de wisselwerking met andere vergoedingen, het verhaal op de dader en de kosten van het fonds. Ik zet de vragen hieronder nogmaals uiteen.

De schaalgrootte van een ramp draagt door middel van normering mogelijk bij tot een gestroomlijnde afwikkeling van de schade. Bij normering van de schade wordt afgeweken van de concrete schadeberekening. Het is interessant te zien hoe het rampenfonds omgaat met de berekening van schade. Dit leidt tot de volgende vraag:

1. *Op welke wijze wordt de schade in schadefondsen genormeerd?*

Mogelijk heeft het slachtoffer van rampschade ook recht op vergoedingen uit andere vergoedingssystemen. Evenals het aansprakelijkheidsrecht zou een schadefonds kunnen proberen te voorkomen dat een slachtoffer een dubbele vergoeding van zijn schade krijgt. Het verstrekken van dubbele vergoedingen zou niet efficiënt zijn. Het is de vraag op welke wijze deze wisselwerking zou moeten geschieden. Dat zet aan tot de volgende vraagstelling:

2. *Vindt wisselwerking plaats met andere vergoedingen?*

Wanneer de schade van het slachtoffer reeds voldaan wordt door een ander dan de dader, kan die ander doorgaans verhaal nemen op de aansprakelijke dader. Het is interessant te bezien of de schadefondsen die onderzocht worden ook verhaal nemen op de dader voor het bedrag dat zij aan het slachtoffer uitkeren. De vraag die hieruit voortvloeit, luidt als volgt:

3. *Verhaalt het fonds de schade op de dader?*

Voor de uitvoering van een schadefonds worden kosten gemaakt. Het is interessant te zien of deze kosten lager zijn, gelijk zijn of hoger zijn dan de kosten van het aansprakelijkheidsrecht. Mijn voorspelling is dat de kosten van een fonds lager zullen uitvallen, omdat het karakter van de procedure niet contradictoir is en er dus geen opponent is die kosten hoeft te maken. Bovendien gaan het aansprakelijkheidsrecht en het schadevergoedingsrecht gepaard

met complexiteit en onzekerheid. Het schadefonds zou eenvoudiger van opzet kunnen zijn, en daardoor efficiënter. De vraag die daarbij hoort is:

4. *Welke kosten zijn gemoeid met de uitvoering van het schadefonds?*

Ook zal worden onderzocht wat de doelstelling van een fonds is, en of het fonds aan zijn doelstelling voldoet:

5. *Voldoet het fonds aan de eigen doelstelling?*

In het volgende hoofdstuk zal het toetsingskader verder worden uitgewerkt. In dat hoofdstuk zullen de functies van het aansprakelijkheidsrecht uiteen worden gezet. Nu er rampenfondsen worden opgericht als het aansprakelijkheidsrecht haperingen vertoont, lijkt het belangwekkend te bezien of de fondsen de rol van het aansprakelijkheidsrecht geheel of gedeeltelijk overnemen.